

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 35.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straža v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: R. Čuješ
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslovanske tiskarne (K. Čeč)

Ljubljana, 13. oktobra 1938

Leto V — Številka 3

Pisateljska svoboda

Umetniku: človek si!

Svoboda je najvišji naravni dar človeka, in kdor tlači to svobodo, poniža človeka na stopnjo živali.

Pisatelji in umetniki so imeli ob vseh časih po mislih najplemenitejših mož še posebno pravico do svobodnega umetniškega ustvarjanja.

Saj že Horac v svoji Ars poet. pravi: »Slikarjem in pesnikom je že od nekdaj bila dana svoboda, vse tvegati. Mi to vemo.« Umetništvo je spadalo kot posebno duhovno udejstvovanje v »ars liberalis«, v svobodne poklice.

Ta privilegij umetnikov do neke posebne svobode so mnogi izvajali iz dejstva, da je umetniški genij v nekem smislu od Boga navdihnjena. »Est Deus in nobis; agitante calescimur illo«, pravi že Ovid. Goethe priznava: »Človek naj smatra umetniške navdihe kot nepričakovan dar, kot otroške božje, ki jih naj sprejme s hvaležnostjo.«

Božanski Apolon je pel, so mislili Grki, iz Orfeja in drugih pesnikov; liro, simbol pesnikov, pa je »iznašel bog Hermes«.

Pesniki so neke vrste vidci.

Prejšnje uredništvo Doma in sveta je objavilo, v posebnem zvezku (Dom in svet 1937) pregled dogodkov, ki so privedli do njegovega odstopa in do krize v Dom in svetu.

J. Vidmar je napisal v Sodobnosti LVI št. 7/8 na naslov starega uredništva z ozirom na omenjeni spis nekaj misli, ki nam dajo povod, da govorimo o problemu pisateljske svobode.

Gospod J. Vidmar se nekajkrat zdrzne ...

Ob prebiranju tega poročila se je gospodu J. Vidmarju pripetilo, da se je »moral nekajkrat zdrzniti nad predstavo, ki jo je o notranji svobodi pisateljstva... imelo že to v svobodi ogroženo in omejeno uredništvo samo«.

Pa kaj je (pri čitanju poročila dominisvetovcev) g. J. Vidmarja tako pretreslo? Ugotovil je, da uredništvo »Doma in sveta« ves čas svojega delovanja sploh ni imelo pravega pojmovanja o notranji svobodi pisateljstva. Kajti to uredništvo je iskalo »v kočljivih primerih... pomoči in sveta pri sotrudnikih teologov... zlasti če bi se (spis) bistveno ali slučajno dotikal sfere dogmatičnih resnic«.

„Ali je to resnična... svoboda“

tako vzklikne, potem ko se je nekajkrat zdrznil, g. Vidmar.

»Ali ni to prav tako ponižanje resnice v nekako stroko, kakor ponižanje pisatelja,« tako baja g. J. Vidmar, ko si predstavlja duhovne verige preverjenega katoliškega pisatelja, kateremu uredništvo katoliške revije vsili korekture sotrudnikov teologov ali prijateljev strokovnjakov, če je spis nekoliko kočljiv v moralnem, filozofskem ali dogmatičnem oziru. Čeprav bi pisatelj iskreno pristal na korekture, je njegova svoboda, iskrenost, pristnost, resnica pokopana, misli Vidmar.

G. Vidmar definira pisateljsko svobodo

»Vsak pisatelj ima za svojo svobodo, da sme bodisi v miselnih člankih, bodisi v umetniških oblikah izpovedati tisto, kar mu o življenju in svetu govori njegova pamet in ves njegov čut (podčrtali mi). In njegova svobodna dolžnost je izpovedati vse to, a tudi samo to in nič drugega... Pravega odnosa do pisateljstva in do skritih ter velikih stvari tega poklica ni mogoče imeti, če ne gledaš na vse pisateljsko delo, tudi na razmišljajoče kot na izpoved, ki more biti samo iskrena ali neiskrena in samo v tem smislu resnična ali neresnična. Vsako drugo pojmovanje vsebuje že tudi nevarnosti za ta poklic«, tako g. Vidmar. Brez dvoma je to definicijo pisateljske svobode napisal po svoji pameti in svojem čutu in je ta njegova izpoved iskrena.

Vprašanje je pa povsem drugo: ali je ta definicija tudi pravilna in resnična?

Tudi mi se zdrznemo ...

ob tej definiciji namreč! Seveda se mi zdrznemo nekoliko bolj prozaično kot g. Vidmar, ki se je kot pisatelj čutil očitno do dna pisateljske duše prizadetega ob pojmovanju svobode, kakor ga je našel pri uredništvu Doma in sveta.

Pisateljska svoboda naj bo v tem, da govori pisatelj po svoji pameti in svojem čutu. Kaj je ta pisateljski čut? Notranja nuja, ki podzavestno sili umetnika? »Umetnik stoji v službi višjega Gospoda, se pokori poveljujoči uri«, pravi Schiller! Stari so rekli, da se polasti umetnika neke vrste blaznost; iz njegovih notranjih globin vre in bruha neke vrste

sveti ogenj. Kakor skriti biseri iz morskih globin planejo na dan njegove čudovite tvorbe.

Toda ali ta »čut«, ta gon, ta višja sila, ta umetniški ogenj jemlje umetniku svobodo volje, da ne obvlada več samega sebe in da ni več odgovoren za svoje umetniško udejstvovanje? Ali je umetnik suvereno vzvišen nad ontološko resnico in nad zakoni naravnosti, ki vežejo navadne zemljane?

Saj poznamo rek: »Umetnik na noben zakon morale ni vezan razen na svoj lasten čut«.

Človek si!

Ta rek velja tudi za umetnika v tem smislu, da je njegovo udejstvovanje res čin razumnega svobodnega bitja in to tudi v trenutku umetniškega navdihnjenja. Zato podlega tudi umetnik zakonom objektivne resnice in morale in je odgovoren za svoje umetniško delovanje. O suvereni avtonomiji umetnika nad temi zakoni ne more biti govora. Kot umetnik ima svojstven predmet, ki ima svojo lastno zakonitost, kot človek pa podlega zakonom resnice in morale.

Saj umetnik ne ustvarja kot čebela ali mravlja šablonsko lahko svoje duhovne zgradbe, ampak prave umetnine so komponenta umetniške sproščenosti in neizmerne duhovne zavestnega truda. Najvišje in trajne umetnine nam pridejo od umetnikov, ki so bili sicer vidci, a so podredili to svoje videnje umu in trajno opazovali okolje in se v tem pomirili, pravi nekje Ruskin.

Resnica in umetnost

Lepota je resnica, ožarjena s posebnim sijem, so stari dejali.

Brez objektivne resničnosti ni prave umetnosti: tudi za umetniške likcije in domisleke to velja v toliko, v kolikor mora umetnik iz dejanske resničnosti povzeti sestavine svojega umotvora, da odseva verjetnost in dejanska možnost njegovega izmišljenega dogajanja. Saj je prav v tem njegova umetnost, da zajame najgloblje bistvo in zadnje skrivnosti stvari in jih suvereno oblikuje, da jim pusti vsestransko notranjo možnost.

Proti dognanim filozofskim ali tudi iz razodetja dognanim resnicam umetnik ne sme nastopiti.

Vidmarjeva umetniška resnica

Vidmarju je za pisateljsko svobodo mero-dajna pamet in čut pisatelja. Umetnik naj iskreno izpove svoje misli in samo tedaj je njegovo pisateljstvo resnično. A resnico mora najti v svojem srcu, ne pri nekom drugem, to bi bilo ponižanje resnice.

G. Vidmar očitno meša pojme. Ako pisatelj iskreno pove svoje misli, govori moralno resnico, ker so besede v skladu z mislimi: on ne laže. Dejansko pa lahko izpove

Današnja številka vsebuje

Beseda umetnikom
Vprašanje akad. oblastem
Problemi jugoslovanskega
nacionalizma
Dekliški tabor SDZ
Univerza

zmoto, neresnico, ker dejstvo ni v skladu z njegovimi spoznavami. Govori lahko po svojem čutu, torej ne laže, a kljub temu pove neresnico. Logična resnica, ki je skladje med dejstvom in spoznavo, je nekaj drugega kot moralna resnica, ki je le skladje med besedami in spoznavo.

Toda za pravo umetnost je potrebna ontološka in iz nje izvirajoča logična resnica v gori nakazanem smislu. Vidmarjevo gledanje izvira iz filozofske zablode individualizma in subjektivizma.

Ali more biti preverjen katolik pravi umetnik?

Preverjen katolik veruje v razodete resnice in nespremenljive dogme; ve tudi, da brez vere, to je brez pristanka uma na od Boga razodete resnice ne more biti zveličan; zato tudi ve, da niti zavestno niti podzavestno kot pisatelj ne sme pisati proti takim resnicam; to se pravi: ko je opozorjen na neskladje njegovega spisa z razodeto resnico, bo kot preverjen katolik zaradi iskrenosti svoje vere korekture sprejel, ker bi za nobeno ceno ne hotel priti v konflikt s svojo vestjo.

Po Vidmarju bi tak pisatelj ne bil več svoboden, ker mu je njegov umetniški čut nekaj drugega velel, in zato tudi ne več iskren in resničen.

To je subjektivistično pojmovanje umetnosti, ki ne priznava, da mora hladen razum in spoznanje dejanske resničnosti nadvladati pesniški polet. Ne! Katoliški pisatelj je tudi v omenjenem primeru, ko se podredi eventualni cenzuri, popolnoma iskren, ker priznava razodeto resnico, in zato je tudi suvereno resničen, ker se opira na najvišjo resnico, Boga samega. Za zglede nismo v zadregi. Ako so se Dante, Manzoni in drugi pisatelji skrbno držali pri svoji umetnosti v okviru dogmatičnih resnic, ako sta Raffael, Michelangelo pred očmi papežev samih slikala tako rekoč dogmatično svoje predmete, sta bila prava umetnika, pri tem svobodna, iskrena in resnična.

Mi trdimo, da mora pravi umetnik imeti globoko utemeljen in sklenjen svetovni nazor, ker mora biti njegova umetnina neke vrste sled urejenega vesoljstva, ne pa

lomljenje drobcev, iztrganih iz veselstva! Mi trdimo, da mora umetnik imeti tudi versko in pravni svetovni nazor, ker vsebuje vse stvarstvo dejanske odnose do Boga, tudi predmeti umetnosti.

Saj pravi celo Goethe, da so umetniki plodoviti samo, v kolikor so religiozni, in Herder pravi: Ako sta religija in narod tlačena, hrešči vsaka zlahna harfa in zveni kakor v megli.

Ali ni bila pri vseh narodih umetnost predvsem religiozna?

Mi trdimo nadalje, da je bila krščanska umetnost najvišja in najplodovitejša in da je krščanstvo tako rekoč prava mati umetnosti. V prvi vrsti velja to za katolicizem. Pogled v vse evropske muzeje in zbirke umetnin nam bo to potrdil, da je krščanska umetnost v glavnem katoliška. Značilno je to, da so se največji protestantski pisatelj Walter Scott, Shakespeare, Schiller, Gothe pri svojih naj-

lepših umotvorih vračali k idealom katoliške preteklosti.

Saj priznava Goethe izrecno: »Katoliški verski gorečnosti 13., 14., 15. stoletja se imamo zahvaliti za ustanovitev in rast oblikujočih umetnosti«.

Vidmarjevo razlaganje pisateljske svobode in suvereno odrekanje prave umetniške vrednosti katoliškim pisateljem, ker se podvržejo eventualnim dogmatičnim ali moralnim korekturam, je neumestno in deplasirano.

Predvsem sta pisatelj in umetnik vezana na zakone morale. Določena »umetnina« vzbuja strasti ali jim celo streže! Morda je delal umetnik »po svoji pameti in čutu«, torej po Vidmarjevem receptu. Umetnost sploh ne sme kaj takega ustvarjati, kar bi odvrčalo človeštvo od božjih zakonov; za spise, ki smešijo krepost in npravnost ali zagovarjajo v lepi obliki poltenost in slo, velja rek papeža Pija XI., da mora biti vsaka umetnost v soglasju z npravnimi načeli in zakoni.

Dr. Jože Debevec je umrl

Tako čudno nam je bilo pri srcu tisto jutro, ko smo izvedeli, da pisatelja »Vzorov in bojev«, ki jih pozna vsak slovenski dijak, in prevajalca veličastne Dantejeve pesnitve »Divinae comediae« ni več med živimi. Zapustil nas je v času, ko je bil ves svet kakor bomba, ki je grozila, da se razpoči zdaj zdaj in ugonobi vse, kar sta ustvarili človeška kultura in civilizacija. Skoraj smo ga zavidali, da se je umaknil vsem grozotam, ki so se obljubljale svetu. Vendar pa se je umaknil tudi v času, ko smo ga pri nas najbolj potrebovali. In v tem groznem času bomo pokojnega msgr. Debevca težko pogrešali. Njegova izguba nas boli, hudo boli.

On je bil namreč tisti, ki je tedaj, ko so ukrepi prejšnjega uredništva obsodili »Dom in svet« skoraj na smrt, sklenil, da bo postavil kljub svojim sedmim križem vse svoje moči, da reši revijo, s katero je bil tako tesno povezan ves čas, odkar je izhajala. Vedel je, da bo marsikdo obsojal njegov korak in mu metal tudi polena pod nože, a ni se strašil nobenih nepravil. Z mladeniško močjo in zanosom se je vrgel na delo in posrečilo se mu je, da je rešil revijo propada. Bolje, kakor bi kdo pričakoval, je izvršil to svojo nalogo in kljub temu, da so ga zapustili nekateri njegovi nekdanji sodelavci, je s svojo pridnostjo dosegel celo to, da je revija redno izhajala, česar prej že nekaj let ni bilo mogoče doseči in je list prav zato izgubil že mnogo naročnikov. Krona vsega njegovega dela za sedanjí »Dom in svet« pa je veliko, devetnajst pol obsegajoče kazalo za vseh petdeset letnikov revije, delo, ki je blagemu pokojniku vzelo ves počitniški čas. Kot bi slutil svojo smrt, tako je hitel, da bi delo čimprej končal in res: komaj je bilo v tiskarni, je legel in čez deset dni zatem umrl.

Z njim je legel v grob mož, ki je bil izboren pisatelj, spreten prevajalec in odličan vzgojnik. Mladina mu je bila nad vse pri srcu in nanjo je zidal več kakor na vse drugo. Vedel je, da je bodočnost tistega, kdor bo znal pridobiti mlade delavce. Prav zaradi tega se je trudil, da bi »Dom in svet« kolikor mogoče pomladil. Izdelal je bil že sijajen načrt in poln novega upanja in vere v uspeh je gledal v bodočnost. Odločil se je bil, da bo kljub temu, da za svoja prizadevanja za spravo med pomirjenimi duhovi ni našel nobenega razumevanja, temveč kvečjemu porogljivo in pomilovalno posmehovanje, vodil uredništvo »Dom in sveta« še naprej in sicer z mladino. Še na smrtni postelji, ko je stal že na pragu in večnosti, mu je lebdela ta cilj pred očmi in nad vse rad bi bil videl kader novih književnikov, ki bi bili v nekaj letih pod njegovim vodstvom zrasli v »Domu in svetu«. Vendar mu Bog ni dal tega več dočakati in ga je poklical k sebi v dvainsedemdesetem letu življenja.

Njegov veličastni pogreb je bil lep dokaz, kako priljubljen je bil pokojni monsignor med ljudmi. In če danes kdo žaluje za njim, žaluje naša mladina, ki je gledala v pokojnem dr. Debevca tistega človeka, ki bo prav zaradi svojega čistega značaja omilil razdor v lastni hiši. Čeprav se mu to zaradi prezgodnje smrti ni posrečilo, pa je v nas trdna vera in odločnost, da bo spomin namj tisti, ki nas bo podžigal, da bomo njegovo delo nadaljevali tako, kakor si ga je zamislil on. Njegov trud ne sme biti zaman in njegova požrtvovalnost in objektivnost nam bodi vzor za naše nadaljnje delo!

Have, magister!

Vprašanje akademskim oblastem

Sv. maša ob začetku akademskega leta.

Dne 11. oktobra ob 9 je imel v stolni cerkvi prevz. g. škof dr. Gregorij Rožman začetno sv. mašo za teološko fakulteto. Teološka fakulteta je povabila k sv. maši g. rektorja in potom rektorata vse ostale fakultete.

Sv. maše so se udeležili slušatelji in profesorji teološke fakultete, rektor univ. dr. Kušej, dekan dr. Gosar, prof. dr. Tomšič in približno sto slušateljev in slušateljic ostalih fakultet.

Čudimo se sledečemu:

Ko je predsednik Akademске zveze prosil

sekretarja univerze g. Škettlja, da dovoli obesiti vabilo k maši, je dobil od g. sekretarja odgovor, da tega ne dovoli, ker je že vse urejeno z dekanom teološke fakultete.

Stavljamo javno vprašanje:

Kako je mogoče, da je dovoljeno na univerzi obešati vabila za vse mogoče prireditve (ples i. p.), ne dovoli pa se objaviti vabila za sv. mašo?

Ali smo res že tako daleč, da se katoliškim organizacijam prepoveduje izobesiti na univerzi priprosto vabilo k božji službi, pri kateri bi klicali Boga na pomoč za naše delo.

Rjavi termiti

Ljudje, ki so živeli v tropičnih pokrajinah, vedo pripovedovati o čudovitih, naravnost nezasišanih rečeh, ki jih povzročajo tamkaj živeče velikanske mravlje, imenovane termiti. Pripovedujejo da uničujejo vse, kar jim pride pod zobe, toda tako spretno, da izvotlijo kak predmet popolnoma v njegovi notranjosti, na zunaj pa še pustijo tenko plast. Naivnež bi mislil, da je predmet še čisto nepoškodovan.

Tako se je nekemu farmerju primerilo, ko je po daljšem času prišel domov, da se je hotel udobno uvesti v naslonjač, pa se je stol sesul: termiti so ga izdolbili. Prav tako so napravili z mizo in vsemi ostalimi predmeti. Vzel je knjigo iz knjižne omare, platnice so se mu sesule v rokah in vsa vsebina mu je zdrknila kot prah na tla.

Toda ne mislimo obravnavati dalje tega naravoslovnega problema; radi bi le opozorili na čudovito podobnost med taktiko nekaterih »prijateljev« katolicizma in termitov.

To taktiko uporabljajo zlasti omenjeni prijatelji v cerkveni in kulturni politiki; vedno skrbno pazijo na to, da pustijo zunanost

»krščanstva« nedotaknjeno. Poudarjajo sicer: Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega — pustijo še cerkve stati in opravljati službo božjo, zapirajo pa verske šole, odpravljajo samostane, ne pustijo mladine ob nedeljah k sv. maši, preprečujejo in onemogočujejo vsak vpliv Cerkve v javnem življenju. Naštevajo sicer v svojih listih, koliko katoliškega tiska še sme svobodno izhajati in da so se naklade celo povečale, prinašajo celo glave vseh teh listov skupaj fotografirane, ne povedo pa, kako je vsak katoliški list podvržen strogi cenzuri, kolikokrat je zaplenjen in koliko jih je ustavljenih! — Taktika termitov povsod...

Poslanica nemškega episkopata je imela velik odmev po vsem svetu, najbolj v Holandiji. Mnogi časopisi so prinesli obširen komentar spomenice, mnogi so jo ponatisnili. Iz vsega se vidi, da katoličani te nemške sosesde čutijo z nemškimi verniki, ki so ravno v tej dobi toliko preganjani. Dokument, kot je ta poslanica, je dovolj jasen dokaz, kako krivični so očitki proti nemškim katolikom. (Katol. riječ IV., 1938.)

Dekliški tabor SDZ v sv. Juriju

V dneh 5.—9. avgusta se je tudi v letošnjih počitnicah vršil običajni dekliški tabor Slovenske dijaške zveze in sicer v Sv. Juriju ob juž. železnici. Semkaj so prihiteli dijakinje novomeške, kranjske, kočevske, celjske, mariborske in ljubljanske klasične ter realne gimnazije. Zelo pa smo pogrešale dijakinje ptujske gimnazije, od katerih se niti ena ni odzvala vabilu, čeravno Ptuj v primeri s Kočevjem ni tako oddaljen od Sv. Jurija. Kljub temu pa, da so bile udeleženske iz vseh različnih krajev, se je vendar že takoj prvi večer spletlo med njimi toliko prijateljskih vezi in se razvilo nenavadno družabno razmerje, tako da ni bilo nikakega dvoma, da so vse sestre med seboj.

V Sv. Juriju smo se nastanile v prelepi banovinski kmetijski šoli. Tu nam je posvetila vso skrb ter se nam vedno in v vsem stavila na razpolago družina ravnatelja Kmetijske šole g. inž. Rada Laha in ravno njej se moramo predvsem zahvaliti, da je tabor tako lepo uspel v zadovoljstvo vsem udeleženkam.

Naslednje jutro smo se podale na bližnji grič Sv. Ahaca k sv. maši, ki jo je vsak dan daroval duhovni vodja tabora, dekan teološke fakultete g. prof. dr. Andrej Snoj. Med sv. mašo je vsak dan tudi večina deklet pristopila k sv. obhajilu. Po sv. maši pa je bila dopoldne tudi na griču sv. Ahaca duhovna obnova, ki jo je zelo vzorno vodil duhovni vodja g. profesor Snoj.

Popoldne se je začelo zborovanje v prijaznem gozdu nad šolskim poslopjem. Zborovanje je otvorila referentka za dijakinje tov. Joža Lenčkova, ki je najprej pozdravila navzoče in se zahvalila g. inž. Lahu za prisrčno gostoljubnost, nato pa prečitala brzojavke, ki smo jih poslale voditelju slovenskega naroda g. dr. Antonu Korošču ter prevzvišenima gg. škofoma dr. Rožmanu in dr. Tomažiču. Nato pa je povzel besedo dr. Ciril Zebot, ki je predaval o problemu nacionalizma s posebnim ozirom na jugoslovanski nacionalizem.

Naslednji dan, v nedeljo, dne 7. avgusta, nam je predaval o temi »Europa, quo vadis sine Christo?« g. dr. Al. Kuhar. V svojem govoru je naštel glavne sovražnike, ki razdirajo družbeno življenje, to so: Kapitalizem, komunizem in prenapeti nacionalizem ter fašizem. Po krščanstvu smo dobili družino, odnos človeka do človeka ter mednarodni red, zato se moramo proti vsem tem sovražnikom boriti s tem, da se že zdaj pripravljamo na sveto družinsko življenje, da v sebi vzgajamo ljubezen do bližnjega ter spoštujemo tudi druge narode.

Za njim je predaval g. dr. Janžekovič o »Nevarnosti rasizma za krščanstvo«.

Popoldne je sledilo predavanje duhovnega vodje tabora g. prof. Snoja. Naslov predavanja se je glasil: »Podoba sodobne dijakinje«. Predavatelj je v svojem govoru naglašal, da katoliška dijakinja še nima dolgih tradicij za seboj, zato tudi nimamo še ustaljenega močnega tipa katoliške dijakinje, kakor imamo že ustaljen tip katoliškega dijaka. Katoliška dijakinja kaže pri študiju premalo vztrajnosti, velika večina vstopi v službe, preden dovrši študije, in tako ne dosežejo sebi primernih poklicev. To pomanjkanje idealizma in neke zdrave ambicioznosti je krivo, da v dekliških družinah, kjer je vsako leto drugačno članstvo, ni take razgibanosti kot v fantovskih. Sodobna katoliška dijakinja naj stremi za tem, da se ustvari čimprej samostojen tip katoliške dijakinje; v društvenem življenju naj se emancipira od fanta in gleda, da ustvari v sebi močno dekliško osebnost. Po tem predavanju se je razvila zelo živahna debata.

V ponedeljek zjutraj je akademik Čuješ podal svoj zelo obširni referat »Branimo svoj dom«, za njim pa je o temi »Dijakinja in družina« predavala g. prof. Felicita Labernik. Tudi ta je v svojem referatu označila materializem in komunizem kot glavna sovražnika družine. Prvi streže po življenju nedolžnemu otroku, drugi pa otroka jemlje iz srede družine in s tem preprečuje materam vzgojo otrok. V svojem govoru je poudarjala, da smo zlasti v sedanjem času vse poklicane v to, da bomo branile sv. zakon, zlasti še sedaj, ko tudi pri nas hočejo z zakonom potrditi razporoko, t. j. popolno ločitev zakonov, dočim je nerazdružnost zakona Kristus potrdil z besedami: »Kar je Bog združil, tega naj človek ne loči!«

G. prof. Terčelj nam je popoldne predaval o temi »Ali je naša srednja šola v skladu s krščansko vzgojo« ter je s svojim ognjevitim predavanjem vse zborovalke zelo navdušil.

Ob mogočnem kresu se je vršil poslovilni večer, na katerem nam je g. duhovni vodja spregovoril nekaj poslovilnih besedi.

Po sv. maši v torek zjutraj smo se razšle na svoje domove s trdno voljo in obljubo, da hočemo delati »z Bogom za narod«.

Akademičarke — novinke

„Savica“ vas vabi!

Pavlova soba, III. nadstr.

Francišksanska pasaža

Honorarji ponesrečenega letalca

»Slovenec« je v poročilu o propagandnem tečaju svetovnih »demokratov«, ki so ga pred dobrim mesecem, pod patronatom narodno-socialističnih krmilarjev takratnega češkega zunanega ministrstva (češki agrarci in katolici ter Slovaki in Rusini pri tem tečaju niso imeli nobene besede!) v Tatranski Lomnici organizirali združeni češki levičarji, mimogrede prav obzirno nakazal »skrivnostno« vlogo, ki jo je na tem tečaju igral znani barcelonski avionski liferant (kot letalski minister v bivši francoski vladi Leona Bluma), eden izmed v praznino štrlečih stebrov razsule francoske ljudske fronte, »permanentni delegat komunistične stranke v radikalni in radikalno-socialistični stranki« — kot naziva tega gospoda, ki mu je beseda avion po gojnik, mladinsko-radikalni »La Flèche« — gospod Pierre Cot.

Gospod Pierre Cot je bil tisti junak, ki je na tem propagandnem tečaju svoje češke levičarske prijatelje navduševal k skrajni nepovestnosti napram avtonomističnim zahtevam sudetskih karlovarških točk. Ta »avionski strokovnjak«, ki je uničil francosko letalstvo, ta miroljubni vojskofil je bil tisti, ki je z vso spretnostjo svoje prefinjene demagogije in žonglerske zgovornosti češkim levičarjem goreče svetoval, naj iz dileme — teritorialna avtonomija Sudetov oz. federativna preureditev CSR v štiri zvezne teritorije po sudetskem predlogu (o odcepitvi se takrat še ni govorilo!); vojna — izberejo rajši drugo, saj ne more kdo niti v sanjah dvomiti, da Francija ne bi svoji »ideološki« zaveznici, temu »otroku Francije« — kot je vratolomni letalec pokroviteljsko iz značnih višav nazval Češko-slovaško — prišla za vsako ceno na pomoč. In če s sledečimi si predlogi, njih modifikacijami, avtentičnimi interpretacijami, notami, diplomatskimi vprašanji itd. — tako je dalje modroval ta mednarodni patriot — pridobimo letošnji september — o, potem, potem je Nemčija gotovi smrti zapisana, »francoskemu pravemu čutu« bo zadoščeno, »sistem kolektivne varnosti«, Zveza narodov in »svetovna demokracija« pa bodo za večno rešeni.

Zbrana »elita svetovnih demokratov« je tej hujskaški epopeji miru do blaznosti ploskala. Molčali so le francoski udeleženci, ki so že predobro poznali tega levičarskega avanturista. (Mimogrede bodi omenjeno, da so francoski udeleženci tega tečaja z vzklikom »nismo od ljudske fronte« pomilovalno odklonili povabilo skupine angleških komunistov, ki jim je polhrabro sekundiral tudi »kakšen« nadebudni jugoslovanski »levičar«, naj pomagajo brundati moskovsko internacionalo).

In gospod Pierre Cot je bil tisti, ki je češke levičarske brate še ob trilettr na 12 pred katastrofo (bilo je to 3. septembra) samozavestno, kakor tisti, ki je prepričan, da ima vso oblast na zemlji, na morju in v zraku, potrdil v tej, ne le za levičarje, ampak za vso Češko-slovaško usodni češko-husitski, francosko-jakobinski, sovjetsko-boljševiški veri.

Ta Cotova »vera« je posebno navdušila in napolnila z upi jugoslovansko levičarsko delegacijo v Tatranski Lomnici, v kateri so bili »voditelji jugoslovanske mladine«, »šefi-redakterji« usahljani levičarskih lističev in podobne šarže — tako vsaj so se tej »svetovni demokratični eliti« predstavljali. Rotili in vpraševali so tega mednarodnega letalca, kako in kdaj misli »Francija« odrešiti jugoslovansko »demokratično« opozicijo in jo ustoličiti na jugoslovanski vladni prestol. Podprti z optimističnim zagotovitvijo, ki ga je gospod Pierre Cot tako velikodušno dal češkim levičarjem, so ti delegati »jugoslovanskega ljudstva« skrbeli zato, da informirajo »mednarodno javnost« o katastrofalni »fašistični« zunanje-politični orientaciji jugoslovanske vlade, o terorju, ki vlada v Jugoslaviji (nekateri začudeni svetovni demokrati so spraševali, kako vendar, da so ti »trpini« dobili potne liste za Ta-

transko Lomnico, s čimer ni bila osrečena na primer »niti« ruska mladina) itd.

Poleg teh javnih odnosov pa so se med gospodom Pierre Cotom in jugoslovanskimi levičarji v Tatranski Lomnici razvili tudi pristrani »privatni« stiki, ki so prihajali do izraza v daljših razgovorih, intervjujih itd. Da bi se ta pristranost ovekovečila tudi na zunaj, so se gospod Pierre Cot in »ožji komite« jugoslovanske delegacije (setoječ iz petih članov) po slavnostnem banketu v foteljih hotela »Praha« skupno fotografirali. Fotografija je dobro izpadla. Drža slovesna. Obrazi resni. Na fotografiji je tudi »zastopnik Slovenije« v brezhibnem smokingu. Fotografije so bile takoj razprodane, ker so fotografirani vse razpoložljive posnetke pokupili. Kako tudi ne, saj imajo tako pomembne fotografije večjo vrednost kot katera koli legitimacija. Ja, ko se ne bi Cotov akrobatski podvig tako brezupno ponesrečil.

Le kje bo ta barcelonski liferant, ki mu je od letalske oprave ostalo samo še razcefrano padalo, prejel zasluženo plačilo za svoje miroljubne nasvete, ki jih je — čeprav je registriran v advokatski zbornici — velikodušno dajal na — kredit? Čeho-Slovaška je honorar plačala, le da ga ni kasiral Pierre Cot...

Cotov češko levičarski kredit niso plačali njegovi klienti — češki levičarji, ampak čeho-slovaška država. Izgleda pa, da bo nova zvezna republika Čehov, Slovakov in Rusinov od starih Cotovih čeških klientov zahtevala n a k n a d n o kritje neplačanih dolgov...

Cotov honorar za njegove »neznane« jugoslovanske nasvete v Tatranski Lomici pa bodo plačali n a r a v n o s t in n e p o s r e d n o naši »levičarji« sami. Zato bo že poskrbelo naše ljudstvo!

Na indeks je postavil papež Pij XI. italijanski časopis »La difesa della razza« kot poročajo časopisi.

Narodnosocialistični »Volk und Rasse« je objavil statistiko številčnega stanja Slovanov, Germanov in Romanov (v milijonih):

Leto	1810	1910	1930
Slovani	65	187	226
Germani	59	152	149
Romani	63	108	120

Okrog 8000 mirovnih pogodb je bilo sklenjenih v zgodovini od leta 1500. Vse so za večno jamčile mir. Tako pravijo, je dožgal angleški zgodovinar Maurice Davie.

Problemi jugoslovanskega nacionalizma

(Nadaljevanje)

2. Tudi Slovani smo postali zgodovinsko upoštevani šele s krščanstvom. Pred sprejemom krščanstva zasledimo komaj tu in tam slovensko ime v zvezi z ostalimi »barbari« — kar je veljalo kot skupna oznaka za takratni necivilizirani svet. Ciril in Metod sta vpisala v zgodovino južne in zapadne Slovane. Sv. Vladimir je odprl zgodovinska vrata Veliki Rusiji. Katolicizem je rešil Poljsko usodo ostalih severnih Slovanov in ji ustvaril slavno zgodovino.

Skozi vso srbsko zgodovino gre kot rdeča nit krščanstvo. Srbi so bili skrajni stražni mejnik krščanske Evrope. Saj so v borbah s Turki skoraj izkpravili. In zaradi obrambe krščanske civilizacije z ognjem in mečem niso mogli slediti kulturnemu vzponu ostalih krščanskih narodov, ki so za tem zaščitnim zidom slovanskih teles v miru razvijali duhovno in umstveno kulturo krščanske civilizacije.

Skoraj isto velja o Hrvatih.

In vprav muslimanska Bosna je najbolj tragični dokaz za krščansko zgodovino Srbov in

Slovenska akademska mladina

Pod tem naslovom je objavil »Katoliški akademik« (pa pravijo, da se je včasih ta skupina, ki ji ta očitno pripada, hudo borila proti anonimnosti) v Sloveniji (l. VII., št. 34 z dne 26. avgusta 1938), kakor sam pravi »poziv k strnitvi akademskih vrst«, »da bi se vsi akademiki, ki stopajo na univerzo, pri vsem svojem živem (kakšno je neki mrtvo?) delu v domačem krogu vedno zavedali svoje slovenske pripadnosti.

Nimam namena, da bi se prerekal o dopustnosti delitve slov. akad. mladine po svetovnih nazorih, kateri »katoliški akademik« upravičenost odreka in razglašuje za edini kriterij odnos slovenskega akademika do slovenstva (vsekakor je tudi ta delitev možna in dopustna) ali da bi zavračal vsako trditev v članku, ki se meni, tudi katoliškemu akademiku zdi nepravilna. Le k temu, kar je »najortodoksnejši katoličanom« naprtil, bi rad nekaj skromnih opomb povedal.

*

»Katoliški akademik« razdeli slovensko akademsko mladino v tri skupine. En del, čigar jedro tvorijo indiferentno in liberalno usmerjeni elementi, zavestno noče biti slovenski. Tega upravičeno odklanja. Drugi del, »navidezno slovensko« skupino tvorijo najortodoksnejši katoličani in izrazito levičarski materialisti. Tudi ta del »Katoliški akademik« odkloni, češ da gleda v slovenskem vprašanju »le neko gospodarsko-politično vprašanje«, ki mu pred očmi lebdi »intelektualistično shematiziran ideal, v svoji notranjosti votel, zgrajen daleč od konkretnega slovenskega življenja, ki ga pa oboji stavljajo mnogo više kot slovenstvo«. Tretji del »izrazito slovenski«, tvorijo del katoliških akademikov, zmernejši del levičarske skupine okrog Slovenskega kluba in »1551«, latentno pa tudi precejšen del neopredeljenih in neorganiziranih akademikov. Ta skupina »je izrazito slovenska ne le v željah, izjavah in posameznih vprašanjih, marveč v vseh svojih sodbah in tudi pri svojem delu«.

Tako je podoba slovenske akademske mladine naslikal »Katoliški akademik«.

Oglejmo si nekoliko poteze »navidezno slovenske« skupine, kolikor se nanašajo na »najortodoksnejše katoličane«.

Glede izrazoslovja bi si dovolil opomniti,

Hrvatov. Bosna nam je ostala kot večni spomin na strašno razdobje heroične obrambe krščanske Evrope pred turško invazijo od strani južnih Slovanov.

Enako kot smo vsi Jugoslovani sprejeli krščansko blagovest, tako smo pri tej pomembni zgodovinski zmagi in žaloigri krščanstva obnem — sodelovali tudi Slovenci.

In dalje — slovensko izročilo na vsaki svoji popisani strani govori o krščanstvu kot živem vrelcu, iz katerega so stopnjema potekali elementi, ki so nam končno zgradili oni življenjski stil, duhovno in materialno kulturo, kar na kratko skupno imenujemo: narodnost.

Iz vere in dušnega pastirstva so izšle naše prve pismenke in naši prvi književni spomeniki. Beli menihi so prvi zaorali našo ledino v umno kmetijstvo. Župnije in samostani so nam dali prvo ljudsko šolstvo. Jezuiti v Rušah so nam s prvimi slovenskimi ljudskimi igrami položili temelj naši ljudsko-narodni kulturi.

Edina stran našega narodnega izročila, ki jo naši liberalni narodni odpadniki poskušajo čitati in tolmačiti tako, kakor da bi ta stran zanikala in prekinila razdobje slovenske katoliške tradicije, je doba Trubarja in njegov izpodletel poizkus Slovence protestantizirati. V tej svoji protikatoliški svobodomiselnosti gorečnosti ti naši liberalni odpadniki pozabljajo troje:

da bi pričakoval od vsakega akademika, tudi od »katoliškega«, da bo uporabljal besede v njih pravem pomenu. Tudi »katoliški akademik« mora biti ortodoksen, če naj besede še svojo vsebino obdrže. Pri popolnosti verovanja pa stopnjevanje nima več smisla. Sicer pa vemo. kam pes taco moli, saj izvira napad Dejanja iz iste usmerjenosti (O verskem integralizmu št. 7).

In še nekaj je zanimivo. Ze dalje časa obudujemo objektivnost nekaterih »katoliških« ljudi, kako nas radi na isto stopnico postavljajo kot izrazite komuniste in kako ne morejo tudi ne ene napake pograjati na komunistu, da ne bi poprej udarili po mladcu ali stražarju, najraje pa po obeh (Navzkrižja in nasprotja).

Akademiki »navidezno slovenske« skupine »težko čutijo nerešeno slovensko vprašanje, ... se svoje narodne pripadnosti dobro zavedajo, ob vsaki priliki svoje slovenstvo poudarjajo, ... se za nekatere slovenske probleme živo zanimajo, vendar pa prav pri takih prilikah navadno nehoti pokažejo, da niso do jeli slovenstva v vsej globini«, »kljub vsiljivemu monopoliziranju slovenstva jim je ostalo to knjiga, zaprta s sedmimi pečati«... »problem slovenstva pojmujejo samo zunanje«,... »v njegovi politični in gospodarski plati in v kulturni neodvisnosti od tujcev, »ne vidijo jedra«, ... »notranje nedozorelosti in duhovnega hlapčevstva slovenskega človeka«, ... »pričakujejo rešitve slovenskega vprašanja od popolne prevlade svoje stranke, ki naj bi uveljavila v gospodarskem in socialnem življenju svoj kapital«,... »daleč od konkretnega slovenskega življenja zgrajen intelektualistično shematiziran ideal«. Prizna pa, da so »prepričani, da bo za ves slovenski narod dobro, če se njihovi gradovi postavijo iz oblakov na realna zemeljska tla, a vendar ne vidijo, da hočejo pahniti slovenski narod iz ene duhovne sužnosti v drugo, enako prvi ali še hujšo od nje («katoliškemu» akademiku je iz katolicizma rastoče življenje vsekakor duhovna sužnost!)

Nekateri izrazi tega opisa so pač lastni tistim, ki mislijo, da so izrazito in resnično slovenski že zato, če o »slovenski danosti in konkretnosti«, o dojemanju v vseh globinah«

1. da je katolicizem Slovincem že davno pred Trubarjem dal prve slovenske književne spomenike;

2. da so tudi Trubarjevi spisi bili, čeprav ne katoliški, pa vendar krščansko-verske narave;

3. da je danes splošno sprejeto naziranje, da bi nas protestantizem, ako bi Trubar uspel, brčkone brez posebnih težav potegnil v germansko morje. Vprašajmo se samo, kdo je zažagal Trubarjevo akcijo s sredstvi?

In zopet je bil katolicizem, ki nas je rešil takratne preteče narodne smrti: samo dosledno izvedeni katoliški reformaciji se imamo zahvaliti, da smo presekali vrv, s katero so nas protestantski nemški knezi vlekli v germansko brezno.

In tako lahko obračamo stran za stranjo našega narodnega izročila: povsod isto dejstvo.

Ravno letos na binškošni ponedeljek je poteklo 100 let, kar je naš Slomšek v takrat še slovenskem Blatogradu nad Celovcem govoril znamenito pridigo o dolžnostih do materinega jezika. Prvi korak od podzavestnega ljudstva v smeri proti zavestni narodnosti je torej za nas Slovence napravil katoliški škof.

(Dalje.)

govore, čeprav je človeštvo do pred kratkim izhajalo z manj kompliciranimi izrazi, pa so se po vsem videzu bolje razumeli med seboj in čeprav so bili tudi že in so še brez uporabljanja takih izrazov, vsaj toliko, če ne bolj »izrazito« Sloveni in slovenski.

Govorjenje o monopoliziranju slovenstva je hoteno nerazumevanje naše trditve, ko pravimo: Kdor ruši v slovenskem narodu posredno ali neposredno, hote ali ne hote katolištvo, ta ni in ne more biti objektivno dober Slovenec, ker ruši bistveni sestavni del kulture slovenskega naroda. Katolicizmu nasprotne nepopolne umetnosti in leposlovja in nekaj razprav še daleč ne predstavlja bistva slovenske kulture, ampak vse prej domišljavo posnemanje tujih vzorov v nekem res neosnovanem hlapčevskem duhu, ki misli, da naša kultura ne bo moderna, če vsaj nekdo tudi pri nas ne ponovi in se ne poizkusi v vseh modernih neumnostih, ki si jih kdo na svetu izmisli.

Govoriti o »daleč od konkretnega slovenskega življenja zgrajenih intelektualistično

shematiziranih idealov«, ko misli na občestveni družbeni red, je znamenje površne domišljivosti. Načela vsake ureditve tudi slovenskega družbenega vprašanja so v mnogočem splošna, saj so obče človeška, nikdar pa nismo in tudi ne bi mogli prezreti pomena dejanskih razmer, katere mora vsaka obča ureditev družbe upoštevati in bi to »katoliški akademik« lahko tudi zapazil, če bi pred tako lahko izrečeno sodbo prebral vsaj nekaj člankov »Straže v viharju«, ki govorijo o tem predmetu. Zanikati pa potrebo nekega ideala, po katerem hoče mladina preoblikovati življenje svojega naroda, pomeni pa zanikanje same racionalnosti človeka.

Bodi dovolj! Ponavljam s »katoliškim akademikom«. »A stvar se mudi«. Mudi se, da bi že kmalu prišli do malo bolj jasnih pojmov in se malo otresli drzne domišljivosti, ki drugemu nartiti vse možne in nemožne očitke, če pa se javno obdolženi brani, je pa to razbijanje naših vrst, zamera, užaljenost in ne vem še kaj. Tudi katoliški akademik.

Delo in uspehi Akademске akcije

Delovna doba sedanjega odbora AA se bliža koncu in kmalu bo prišel čas, ko bodo predsednik in odborniki dajali račun o svojem delu in njegovih rezultatih.

Univerza je dobila letos 8 milijonov za zgradbo novega strojnega inštituta, 5 in pol milijona za dograditev vseučiliške knjižnice in odobreno je najetje posojila v znesku 4. milij. din za akademske menze v Ljubljani, Belgradu in Zagrebu.

Slovenski akademik, ki je z vso dušo pri svoji univerzi, ki si je z velikimi žrtvami in vztrajnostjo zgradil svojo organizacijo — Akademsko akcijo za izpopolnitev univerze — ki ima nalogo uveljavljati in zagovarjati potrebe vseučilišča in akademske mladine, bo uspeha, za katerega se je poleg drugih činiteljev borila tudi AA, nad vse vesel.

Celotno delo, ki ga je v tej poslovni dobi izvršil odbor, je bilo kljub pasivnemu zadržanju zastopnikov neke skupine, kljub vsemu otežkočanju dela, vendarle obširno in obenem intenzivno. Nov način dela in borbe za izpopolnitev, ki ne smatra AA le za politično orodje za borbo proti vsakokratnemu režimu — konstruktiven in razumski — brez mitingov in štrajkov, nesmešno rezolutiven in uporen, temveč stvarno poudarjen in utemeljen, način borbe, vredenslovenskega evropskega akademika, je bil letos najboljši in najuspešnejši.

Ni lahko voditi AA, to vemo vsi — vedo pa tudi to naši levčarji. In predsednik AA je ob pričetku svoje poslovne dobe postavljen pred dve možnosti: ali vodi delo ali kakor radi imenujejo »politiko« akcije po lastnem preudarku in ima pred očmi le en cilj: uspeh, ali pa se po receptu tistih, katerih nameni presegajo delokrog AA in katerih cilj je popolnoma drug, postavi v službo ne preudarnega dela, temveč destruktivnega in za univerzo in njeno izpopolnitev škodljivega ali vsaj brezsmiselnega udarjanja po mizi — tja v en dan patetično zahtevati popolno univerzo — takoj — akademsko četrt v Ljubljani — svobodno akademsko menzo — »svobodno« v toliko, da bo dana prilika in teren za neko propagando, vse, vse zahtevamo — in zraven hujskanje proti režimu, napadi na slovenske voditelje — še korak — pa so že v borbi proti fašizmu, mamah predstavljajo »združeno« akademsko mladino in protestirajo, protestirajo... štrajk. Taka je ona druga »borba« za popolno univerzo in namesto milijončkov za institute dobi slovenski akademik pečat nezanesljivosti in univerza je označena kot leglo ilegalne, proti sedanjemu družabnemu redu naperjenega gibanja.

Resnici na ljubo in ugledu naše almae matris v dobro moramo poudariti, da so zadnji

dve leti taki in slični poizkusi izrabljanja reprezentančnih naših akademskih organizacij — propadli — slovenski akademik brezvestnim hujskačem obrača hrbet. Toda ta skupina še obstoja in na njeno delovanje moramo biti pozorni — na straži.

V zadnjih treh letih je univerza dobila okrog 25 milijonov za nove zgradbe; še pred zimo se pričneta graditi strojni inštitut, za katerega določena vsota 8 milijonov din, ki je bila izposlovana letos, popolnoma zadostuje; kemični inštitut, za katerega bosta 2 milijona, ki sta na razpolago, zadostovala za dograditev v surovem stanju; knjižnica, za katero je do zdaj porabljenih 7 in pol milijona, ki je sedaj v gradbi, in za katere dograditev je na razpolago še 5 in pol milijona din, ki so tudi letos izposlovani; akademska menza je zagotovljena. Višina kredita še ni določena, je pa ta zapopaden v znesku 4 milijone din, ki so odobreni za akad. menze v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani.

Nikdo ni tako naiven, da bi te uspehe prisoval izključno Akademski akciji. Nikdo pa tudi ne more zanikati, da je skušala AA po najboljši vesti podpirati akcije za izpopolnitev univerze.

Ko bi se mi borili za popolno univerzo po mitingih in poulicah, ne pa za mizo in pri odločilnih činiteljih, s praznimi gesli, ne pa s stvarnimi argumenti — potem se ne bi danes gradile v Ljubljani tri impozantne univerzitetne stavbe — temveč bi še vnaprej sanjali o moderni, po pariškem vzorcu postavljeni univerzitetni četrti.

Tako dela ona skupina akademikov, ki vidi svoj vzor v prirejanju otroškosmešnih štrajkov z internacionalnimi nameni in z izdajanjem serije ilegalnih letakov.

O zadržanju liberalnih akademikov do slovenske univerze ni potreba izgubljati besed. Saj je njihovo glasilo izjavilo, da jim je vseeno ali se gradi univerza ali pa ne. Kljub tej svoji oficijelni izjavi desinteresanosti pa ne opustijo nobene prilike, da ne bi dela AA kritizirali; menda zato, ker se jim zdi, da bo s tem prikrajšana belgrajska univerza. Oboji silijo v odbor AA svoje ljudi, ki so z vsem svojim dosedanjim delom, oziroma nedelom potrdili domnevo, da so prišli v odbor samo zato, da ne bi prišel kdo tretji, ki je bolj sposoben in ima več volje do dela in mu je pri srcu samo procvit naše univerze, ni mu pa delo v AA krinka za razredno in strankarsko propagando.

Te skupine se borijo proti »akciji«, ker baje dela politiko, ki ima »zveze«, češ borba mora biti »načelna«, »brezkompromisna« in »daljnosežna«...

Videli smo, kam je ta njihova taktika vo-

dila: dolga brezplodna leta so bila posledica te taktike.

Naloga AA je sistematično propagirati v javnosti izpopolnitev univerze, dajati pobude in spremljati izdelavo potrebnih načrtov, intervenirati na merodajnih mestih za čimprejšnjo odobritev in biti vedno pripravljen v imenu akademske mladine pametno in najprimernejšem trenutku zahtevati rešitve... Ni nujno, da je predsednik AA neustrašen katedrski borec, ni potrebno, da zna sestavljati udarne resolucije in pozive na javnost, važnejše in za končni uspeh koristnejše je, da je iznajdljiv in si zna poiskati pot do najodločilnejših faktorjev in tam dobiti zagotovila za kredite.

Mirovni „kongres“

Kongres »svetovnega mladinskega gibanja« v New Yorku. Čeprav je kongres v Zenevi l. 1936 dovolj jasno pokazal, kakšnim ciljem služi svetovni mladinski kongres, so vendar iniciatorji šli z novimi nadami krepko na delo. Mir! Dobro in nadvse zaželjeno je delo za mir, ravno zato pa je treba tembolj grajati one večne revolucionarje, ki hočejo plemenita stremjenja ostalih speljati v svoje vode. To je kongres v Zenevi jasno, a ne dovolj glasno pokazal. Organizatorji kongresa so letos celo poskrbeli za patronat, ki naj bi ga prevzel patriarh Miron Christea. Res smo brali v kongresnih vabilih njegovo ime in imena še nekaterih drugih cerkvenih dostojanstvenikov. Toda — v drugi propagandni kongresni knjižici teh in še mnogo drugih imen ne najdemo več. Tem vidnejši pa postajajo rdečkasti in rdeči madeži! Tokrat se je torej škandal zgodil že pred kongresom! Toda borivci z mirom so škandalov že vajeni iz Zeneve in so hladnokrvno prešli demanti patriarha Christea in drugih uglednih osebnosti, da bi prevzeli pokroviteljstvo, in se borili za »resnico« naprej. Kakšen je bil potek letošnjega kongresa, naj izpriča izjava senatorja Clarksona, zastopnika oblasti demokratske USA na kongresu: »Diplomatske informacije, kakor tudi potek kongresa so pokazale, da ima kongres iste namene kot komunistična mladinska internacionala.«

Na pobudo ženevskega kongresa je bil ustanovljen »Beogradski omladinski mirovni odbor«, ki ga že poznamo po njegovih proslulih »mirovnih akcijah« na belgrajski univerzi. V vabilu, v katerem vabi vse jugoslovanske študente brez razlike verskih, političnih in filozofskih struj ne newyorški kongres izpoveduje, da se je v svojem dveletnem delovanju vedno »rukovodio« z osnovnimi principi kongresnega pokreta! Saj to smo že dolgo vedeli, pa tudi videli. Zelo se čudimo — nekateri pravijo, da to ni nič čudnega — da smo našli med člani pokroviteljskega odbora za newyorški kongres tudi g. rektorja belgrajske univerze dr. Dragoslava Jovanovića.

Koliko stane vojska?

Stroškov za vojsko na Španskem ni mogoče oceniti, pač pa so na razpolago podatki, koliko stane kitajsko-japonska vojska. Pravkar je razpisala Japonska novo notranje posojilo v višini 400 milijonov jenov. V petih mesecih je Japonska morala plačati za vojni material skoraj 353 milijonov dolarjev (v zlatu!) samo eni ameriški banki. Maja, junija in julija so poslali Japonci za 56 milijonov dolarjev zlata v Združene države. Japonska potrebuje 65 različnih surovin, pa jih ima le 9 v svoji državi. In človeške žrtve! Ugotovljeno je, da je bilo le v 1 mesecu, od 28. maja do 28. junija zaradi letalskih napadov 500 japonskih letal pobitih ali ranjenih 10.000 civilnih oseb.

★

»Kadar je želel ali želi kdo zase in za svoje prijatelje pravo v reševanju narodnostnega vprašanja, tedaj se mora dovoliti uporaba prava tudi proti sebi in proti svojim prijateljem. Neville Chamberlain.

V času, ko se je v Belgradu na sejah raznih finančnih odborov reševalo vprašanje dotacij slovenski univerzi, je bilo treba na licu mesta primerno, pa energično in v najboljšem trenutku neprenehoma opozarjati na potrebe naše univerze, vztrajati do konca. Kako neodgovorno in kratkovidno so nekateri presojali položaj, pa je dokaz to, da so hoteli prav tisti teden pred sejo ministrskega finančnega komiteja — energične ukrepe — štrajk, ki bi silno škodil, ker se do takrat vprašanje dotacij še ni rešilo in je bilo odvisno od ugodnega razpoloženja odločujočih, kako se bo rešilo... (Dalje.)

Iveri

500.000 ameriških Kolumbovih viteзов je po svojih predstavnikih protestiralo pri predsedniku ameriških filmskih podjetnikov Will Haysu, proti filmu »Blokada«, ki prikazuje špansko državljansko vojno po načrtih, ki so jih izdelali komunistični in marksistični ideologi. Film je krivičen in popolnoma enostranski. — Če bi v Sloveniji storila kaj takega »Straža« ali »Mi mladi borci«, bi bil to nezasljan greh neodgovornih ozkosrčnežev nad svobodo kulturnega ustvarjanja.

V članku »Češki nauk« piše »Slovenija« med drugim: »Ni se (CSR, op. p.) od vsega začetka zavedla, da v dobi stisk ni časa za centralistične in unitaristične prizadeve in poskuse. Ali z drugimi besedami, če bi bila takoj od vsega početka svojega obstanka dala z velikim srcem manjšinam tiste pravice, ki jih je bila pred nekaj tedni pripravljena dati, nasproti Slovkom pa prav tako od vsega začetka zavzela stališče bratovskega, na popolni enakopravnosti slonečega sožitja namesto nebratovskega hegemonizma — kako drugačen bi bil njen položaj danes!... In konča: »Toda menda je res prekletno tudi boljših ljudi in narodov, da se ne znavajo odpovedati predpravnicam, razen ko je že prepozno. In da se jim zmeraj zdi, da prav zanje zakoni razvoja narodov in držav ne veljajo, ker jih ta hip njihova železna roka še ni zgrabila za vrat.« Veseli nas, da Slovenija v tem primeru soglašala s stališčem Cerkve.

Ameriški katoliški škofje so sestavili poseben informacijski urad, katerega naloga je odkrivati in zavračati vse laži, s katerimi nasprotniki blatijo katoličane in katoliško Cerkvev.

V »Katoliški riječi« poroča A. P. o sestanku »Slaviae Catholicae« ob priliki kongresa Pax Romane na Bledu. Pravi, da zaradi razbitosti slovanskih narodov težko verjame v tesnejšo slovansko katoliško skupnost, ker smo premalo katoličani. Ugotoviti moramo resnici na ljubo, da je »Slavia Catholica« doslej še dosti dobro delovala in včasih tudi preprečila večje ali manjše nesreče v naši slovanski katoliški družini, priznati pa moramo na drugi strani gospodu A. P., da bi »Slavia Catholica« lahko še mnogo več dosegla.

Moderna svetovna trgovina.

Kot otroci smo radi prebirali povesti, kako so slavni raziskovalci novih delov sveta prišli v stik s tamkajšnjimi domačini in začeli trgovati z njimi na najprimitivnejši način: blago za blago. Tako so kupili pri njih kokosove orehe, pa so jim dali v zameno nože in orodje. Zdi se, da so se taki časi spet povrnili v Evropi, vsaj v nekaterih državah. Tako beremo v časopisih, da Italija namerava graditi za Romunijo ladje, Romunija pa naj plača to s petrolejem. Prav tako je ponudila Italija Danski, da ji zgradi motorne ladje, ki naj jih polovico plača — s polenovkami. Podobno ponudbo je dobila tudi Mehika, ki naj se odkupi tudi s petrolejem.